

faciant respectu eorum que desiderant se esti/
ment genitum nil fecisse euangelum oia q̄ faci/
unt respectu eorum q̄ faceat p̄cupiscit. Et hecē
popula cā ppter quā oēs sancti se iudicant
mutiles et penitus nihil esse: qui solas negli/
gentias suas graues reputant: et bona q̄ faci/
unt nihil curāt. **H**ic paulus stetisse estimo
cō dicebat **Phil.** iij. Que retro sunt oblit?
ad ea q̄ sunt priora me extendo. hic iacobus
fuisse reor cū in canonica sua. iij. dicit. Que
est enī vita nostra pro ad modicū parens. de/
biō et similibō dicit ps. Pro nihilo saluos
facies illos. ac si dicat. Qui p̄ nūmio deside/
rio nihil se facere repurāt: immo seipso nihil
esse iudicant: hi tales p̄ suo beato nihil secu/
tissime salvant. **P**ecado affligitur ex mundi
duplicientia. quanto em̄ ampli? apud deūz
phianit: tanto magis mūndus et omnia que
in eo sunt abominabilis erit eis. **H**ic paulus
stetiterat cū dicit **Gal.** vi. Vibi mun/
dus crucifixus est et ego mundo. **B**ea
tudinē adhuc tā in figura q̄z in scriptura eu/
tenter ostendit. In figura **Ezech.** i. cū dicit
Quocunq; ibat spiritus illuc eūte spū et ro/
te pariter levabant sequentes eum. Quid
per spūm nisi spūalis vita. et quid per rotas
nisi tribulatio accipit: que vitā spūalem se/
quuntur sive deficit sive crescat. Idem ostē/
ditur p̄ scripiurā. Dicit em̄ **Gre.** Quanto
quisq; altius p̄ficerit: tanto in hoc mundo
moenit qđ durius portat. qđ cum a p̄fī se/
culōmēs nostre delectatio deficit: eiusdez
seculi aduersitas crescit. Tertio castigatur
et in absentia. q̄nto em̄ amplius erit dei pre/
sencia delectantur: tanto ei⁹ absentia crucia/
tur. **D**inc p̄ **Osee.** ix. dicit deus. Ue eis cu⁹
cessero ab eis. de quo ve dicit **Bern.** Ani/
ma q̄ semel a dñō accepit intrare ad semet/
ipam: in intimis suis dei p̄ntiam suspira/
re nescio an vel ipam iehennam experiri ad
tempus horribilius penali? ve ducat: q̄z post
spūalis studij hui⁹ gustata semel suavitate
enī venuo ad illecebras et molestias car/
nis. De his trib⁹ corporalibus exercitij sc̄
bonis opatione. malorū reluctatiōe aduer/
soni perplexiōe gloriaf apls. h. **Corin.** xi. di/
cens. In laboribus plurimis. in carcerebus
abundantius. in plagiis sup̄modū. in moz

tibus frequenter q̄c. que longo sermone p̄
sequitur. que nos miseri culices virū audire
possimus nominare q̄c.

XX. De eodem sermo tertius.

Flecto genua
mea ad patrē dñi nostri iesu
er quo omnis paternitas in ce/
lo et in terra ne matur. ut det
vobis fm̄ diuitias glorie sive virtutē corro/
borari p̄ spūm ei⁹ in interiori hoīe **Ephe.** iij.
C Dicit Bern. Quātūlibet te afflites
q̄ntūlibet te crucies. nō dabir tibi copiarū sui
qui dñs virtutū dicit. n̄si fueris virtutib⁹
adornat. ac si ambo dicant. Priora exerci/
tia nihil valent nisi virtutib⁹ adiumentur et
hoc est qđ alibi ait apls. Corporis exercita/
tio ad modicū utilis est. pietas vero ad oia
valer. q̄ videlicet pietas consistit in interior/
ribus virtutib⁹. iō hortando orat apls et orā
do hortat ut pdictis exercitij virtutes ad/
iungantur: eo q̄ priora nullaten⁹ accepten⁹
nisi virtutib⁹ adornent. q̄z sicut anima est pre/
stantior corpe. sic bona anime sunt corporalibus
meliora. Dicit ergo. flecto genua mea. ac si
dicat. Quia omnis gl̄a regis abint⁹: tō ad
deū ut fm̄ diuitias gl̄e sive bonis corporalib⁹
(de quib⁹ in prioribus dictū est) bona spi/
ritualia q̄ sunt virtutes anime supaddat. Et
licet paulus qui nobis ad imitandū ponet
in exemplū virtutib⁹ oībus abundaret. de/
tribus tñ eius virtutib⁹ sc̄ caritate. humili/
tate. et benignitate. q̄s excellenter habuit dis/
seremus que in ei⁹ vita tanq̄ gemine in au/
to gloriosissime resulgebāt. Nam de sua ca/
ritate ip̄e de se dicit ad **Ro.** viij. Quis nos
sepabit a caritate christi. tribulatio et angu/
stia. an famee. an nuditas. an periculum. an
gladius. et subiungit. Certus enim sum q̄
neq̄ mores neq̄ vita neq̄ angeli neq̄ prin/
cipatus neq̄ virtutes neq̄ instantia neq̄
futura neq̄ fortitudo neq̄ altitudo neq̄ p̄
fundum neq̄ creatura alia poterit nos sepa/
rare a caritate dei que est in christo iesu. De
quo verbo dicit augustin⁹. Namis dolendū
est q̄cū apostoli nec horribiliō tormentis a
caritate dei poterunt separari. nos interdum

Bermon

ociosis fabulis & sepe ob parvissimum conui-
cius: immo quodque propter signum ita dereliquim?
caritatem: ut non solum in multis diebus sed etiam
mensibus fortassis & annis: nec loqui nec ad
amicitiam veniamus. & dum hec frequenter insi-
nuo absoluo apud teum conscientiam meam: sed
ad pauli caritatem redeam? - te quod dicit Cris.
Sicut ferrum missum in igne totum profecto ignis
efficitur: sic paulus caritate succensus totus
effectus est caritas: cum qua beatiorum cunctis
se reputabat. si: & qua nec donationum nec pri-
cipalium sociorum esse cupiebat: sed magis cum
hoc esse extremus: immo etiam de numero puni-
torum quod sine hac esse intersumos tecum. **E**ius ergo
exemplo pueri studemus eum in caritate
imitari que iniunxit & finis est omni bonorum quod
etiam nobis est necessaria: ut ipso sine quod peni-
tus nihil sumus. **D**o Quid si decreuerimus
faciendum per tres gradus quos ipse pau-
lus ad Thessalonici nobis proposuit in ipsa caritate
progreder nos oportet. sic enim dicit. Finis pre-
cepti est caritas de corde puro. conscientia bona
& fide non ficta. que tria exponit Bern. ita
dicens. Solus cor purum est quod effluere nescit
quod nihil facilius sed corde exposito: quod so-
la continet caritas ne frustra patet. Porro
conscientiam bonam habet ad omnes. qui proximi
bonum equum: prius diligunt. si quod minorem puni-
citur non habere illa quem non querit quod sua sunt.
Fides autem non ficta est illa que per dilectionem
opatur. alioquin non modo ficta sed et mortu-
am eam iacobo dicere non veretur. Per cordis
ergo puritatem. conscientie bonitatem. fidei veri-
tatem caritas acquiritur & acquisita permane-
re seruat. Cor autem nostrum veraciter depuratum
intus captiuatur ut non velit se extra fude-
resup aliquam creaturam. quo facio cogit teum
diligere. qui nobis est intimior quod nos ipsi si-
mus nobis: quem cum apprehendimus cor nostrum
intus cum eo permanet: & non exponit ad pe-
candum: & sic puritas est plantata. Ex hac autem
puritate bona conscientia nascitur quod sic pueratur.
Cui enim cor purum teum intus habeat qui
bonum est optimum & supremum: non potest inui-
tere proxime. immo gaudet & letat de quibus
cumque bonis successib; proximorum: quod anima ex
generoso bono quod deus est generosa facia
omni homini bona diligit sicut suum bonum. Ex

bis duob; sequitur tertius secundus fides non ficta
Cum enim priora duo bona videlicet cor purum
& conscientia ociosa esse non possint: exequuntur in
opere que sunt ex intima caritate: & hoc est fides non ficta. que per dilectionem dicitur operari.
Cor purum quod effluere non permittit. bona
conscientia per quam malum non admittit. fides
non ficta qua bona non negligit perfectas in
anima praestruunt caritatem. que vero caritas in
tus cum deo constructa bona maria in anima
operatur. Que autem bona operatur bernardus ostendit per simile sic dicens. **R**es in ingle lique-
scendo molitur dilatantur & purgantur. & subiungit
applicans ad amorem hunc triplicem prae-
dictam in amore qui vere ignis dei est in se corda
resoluens & planans in massam unitatis quem
admodum varia metalla soluta igne percutuntur
in unum. **C**or ergo igne caritatis emolitur fluit
sed quod non effluit in dilatatione a textis & simili-
stris subuenientem pariter hostibus & amicis.
Porro sic liquefactum & dilatatum purgatur ut
ad plenum excoquatur si quam habet scoriarum pur-
gatissimam reddens animam. Ex quibus iam dicitur
maxima bona in anima generans. **E** Nam per cordis molitionem & liquefactionem dei
& anime intelligimus unitonem per dilatationem
omnium tam amicorum quod inimicorum benignam
subventionem per purgationem predictorum duorum
amplorem iterum promotionem. **T**ale carita-
tem habuisse paulum credimus. de cuius carita-
te dicit Cris. Perfecta caritate Christi. hoc erat
paulo vita. hoc misericordia. hoc angelus. hoc pres-
entia. hoc futura. hoc regnum. hoc promissio.
hoc dona omnia. horum enim que hic habentur nihil
asperum. nihil suave reputabatur. sic despici-
bat aduersa quod timet. ut solet herba putre
facta contemni. tyrannos ac populos spirantes
furore velut quosdam culices estimabat. mor-
tem & cruciatum & mille supplicia quod si ludum re-
putabat puerorum. unde cum magno feruore ver-
bum dei loqueretur dixit ad eum festus Act. xvi.
In sanctis paulo. O dulce te life ad insaniam cor-
uertitur. in hac ergo caritate paulum quod possum
imitari. Secundo dicendum est de pauli bu-
militate. quam tam per nos interpretatores. bre-
vorum suorum prolationem. profundissimam agnosca-
m extitisse. Paulus enim interpretatus modice
eo quod consueto usu loquendi sepe dicimus. pau-

Pauli expēcta. i. modicū. hic aug. Paul⁹
nomē humilitas est. & sicut saul⁹ dicit⁹
et a fēcia & crudelitate: sic cōuersus dicit⁹
et paulus ab hūilitate. Idem p̄t p̄teroz
lucis prolationē dicit em. i. Corin. xv. Ego
sum minimus ap̄loꝝ: qui nō sum dign⁹ w̄
canaplis: nec hoc p̄tentus q̄ sit minimus
ap̄loꝝ: sed vocat se minimū lanceoꝝ. Ephe-
si. viii. Vibi omniū sanctoꝝ mīmo data est
de grāia in gentib⁹: sed adhuc amplius se
humiliat vocans se abortiuꝝ qđ tanq̄ fedū
ab oībus prouincit⁹ cū. i. Co-
rin. xv. dicit. Plūissimo autē omniū tanq̄
abortiuꝝ visus est mihi. adhuc autē profun-
duꝝ se humiliat vocans senib⁹: cū. i. Cori-
n. dicit. Et si nībil sum signa mī apostolat⁹
me facia sunt in vos. Sed nescio quid ad-
huc humilius te se sentiat scribens. i. Cori.
iiii. Factus sum periplsima oīm vſq̄ adhuc
Postremo sup omnia priora se humiliat⁹ vo-
cans se marim⁹ & precipuiꝝ peccatorē cū. i.
Ibi. i. scribens dicit. Fidelis p̄mo & omni ac-
cepione dignus: qđ ielus xp̄s vena in hunc
mundū peccatoꝝ saluos facere: quoꝝ pri-
mus egolum. Vocat ergo se mīmū ap̄loꝝ
minimū sanctoꝝ. abortiuꝝ. nihil. periplsima
& precipuiꝝ peccatorē: vt ex omib⁹ his affe-
cum iue hūilitatis posset saltez tenuiter de-
datare. Sed ne videatur hoc dice-
re qđam simulatione sicut nos peccatoꝝ
pluerimus nos humiliare: dicentes de no-
bis tōa die. Ego sum peccator. Hoc exclu-
di Bern. sic dicens. Non faciebat hoc pau-
lus mēnendi precipitatiōe: sed esumandi
affectione. & subiugit rationē. Qui ḡ perfe-
ctiūmādo se ip̄m intelligit suo peccato
nullus peccatū par estimat. qđ non intelli-
gūscit hū. Sed adhuc aliquis pḡit vt
dicens. Ego non capio illud verbū quo
paulus in tam sublimi vita existens se tam
vilem ex affectu poruerit reputare. Dico qđ
quicquid boni habuit soli deo tribuit. iuxta
illud. i. Cori. xv. Gratia dei sū id qđ sum: si
quid vero mali habuit: sibi soli adhibuit.
Qđ ille ratio non sum: saltem in hoc ipso
admitemur prerogatiā pauli qđ tam subli-
mis in vita tam vilem ex affectu se poruerit
estimare: nam & ego tantā eius humilitatez

cū tante vite sublimitate oībus miracul⁹ su-
is iudico mirabiliorēz: nam sīm Bern. rara
omnino & magna vir⁹ est: vt magna licet
opantem magnū te nescias: & manifestā oī
bus virtutib⁹ mirabilius iudico. Sed re-
spiremus si placet ne auditores tedio⁹ fati-
gari si sermo nimis in longuz ducitur his q̄
ad huc de humilitate restant dicenda auida
deuotiōe non possint intendere interū eu-
minantes tanq̄ munda anialia ea que de
paulo dicta sunt: vt ex his deliderio inflam-
mati acent⁹ audiant que sequuntur. tc.

XXI. De eodem sermo quartus.

O Gloriate eos
qui ita ambulant sicut babe-
nis formam nostrā. Phil. iii.
G Dicit gregori⁹. Una-
queq̄ virtus qđi quibusdam gradib⁹ pfici-
tur quousq̄ per incrementa meritoꝝ ad sū-
ma perducit. alia nanq̄ sunt virtutum exor-
dia. aliud pfectus. aliud perfectio. In v̄bis
ergo ppositis horatur nos apls: vt cū ip̄m
p̄ntēz tanq̄ formā exemplarē cui impara-
mur h̄c non possumus: v̄p̄ te translatum
ad gloriā saltē eos qui p̄ntes sunt & viue-
di formā ex suis scriptis acceperūt: diligen-
ter obseruemus vitā nostrā ad illorū re-
gulam informantes. Expeditis ergo in p̄ce-
ditib⁹ glorioli hūi⁹ principis pfecta cō/
uerzione corporali exercitatione. virtutū ac/
quisitione & nostra qualicunq̄ imitatione.
Vita etiam pauli p̄fundissima humilitate.
Hūc restat dicēdū de eiusdē hūilitatis imi-
tatiōe: hoc est q̄liter ip̄m in hūilitate & si nō
in pfectiōis culmine saltē tenuiter imitem⁹.
qđ oīo necessariū est ad salutē eo qđ pdicta
oīa fructū vacua remaneat si nō pdimētūz
hūilitatis h̄rent dicēre gre. q̄libet assint cor/
pori: opa nulla sunt si nō ex hūilitate pdia-
tur. & subiugit. In cūcis ḡ q̄ agitis fratres
mei radicē boni opis hūilitatez tenete. Cui
p̄senit bern. di. Inspires & insan⁹ ē q̄cūnq̄
in alijs vite meritis qđ in sola hūilitate cōfi-
dit. que cum ita necessaria est omni studio co-
nandum est vt ea possumus in ortū p̄sciētie
transplantare. qđ vt facili⁹ faciamus. **D**